

Landsbygds-och
infrastrukturdepartementet

li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Anmälningsskyldighet för skogsbruksåtgärder i urskog och gammal skog samt krav för A-landsstatus i förnybartdirektivet, LI2025/01286

Sámiid Riikkasearvi (SSR) har beretts tillfälle att avge remissyttrande över promemorian Anmälningsskyldighet för skogsbruksåtgärder i urskog och gammal skog samt krav för A-landsstatus i förnybartdirektivet. SSR lämnar följande synpunkter på förslaget.

Inledande kommentarer

Skogsbruket och renskötselns parallella markanvändning sträcker sig långt tillbaka och har kommit att präglas av uppfattningen att trots att dessa näringar använder sig av samma områden så kan dessa verka sida vid sida av varandra. Historiskt och i samband med de första renbeteslagstiftningarna och inom dåv. lappbyarnas året-runt-marker ansåg lagstiftaren att "markägarna har endast en inskränkt dispositionsrätt på sina hemman" ett förhållningssätt som över tid kommit att förändras till att skogsuttag är att betrakta som en pågående markanvändning liksom renskötseln, vilket medfört stora negativa konsekvenser.

Naturen, renen och urfolket samerna är en helhet och renens betesland måste behandlas med respekt och försiktighet. Ett respektfullt förhållande till naturen och skogslandskapet är en förutsättning för renens fortlevnad. En frisk, välmående och levande natur är också en förutsättning för vårt traditionella näringsfång, där den naturbetesbaserade renskötseln är central och en av grundstenarna i den samiska kulturen.

Möjligheten att bedriva en naturbetesbaserad renskötsel är beroende av att det finns tillgång till betesområden. Ett skydd av kvarvarande områden med urskog och gammal skog är enligt SSR nödvändigt. SSR delar de slutsatser som presenteras i promemorian avseende behov av skydd inom dessa områden, dock ser förbundet att det krävs ytterligare reglering inom området.

Sammanfattande kommentarer på promemorian

Det svenska skogsbruket har under det senaste århundradet lett till en omvandling av skogslandskapet, vilket har förändrat förutsättningarna för djur, växter och svampar. Många av de hotade arter som påverkas negativt av avverkning är beroende av en lång kontinuitet i skogen, inte bara av åldrande träd. Komplexa ekosystem tar lång tid att utveckla. När skogens kontinuitet bryts av kalavverkning försvinner ofta livsmiljöförutsättningarna för en

mängd olika växt-, svamp- och djurarter.¹ Naturvårdsverket har kommit fram till att en mycket hög andel av den fjällnära skogen, liksom andra skogar i nordvästra Sverige med lång kontinuitet, består av urskog och/eller naturskog.²

En statlig utredning 2019 bedömde att de kvarvarande stora sammanhängande naturskogarna med mycket höga naturvärden i nordvästra Sverige behöver bevaras i sin helhet och att fragmentering av detta intakta skogslandskap måste undvikas. Skogarna inom och nära gränsen till den fjällnära skogen har unika naturvärden som Sverige kan sägas ha ett internationellt ansvar att bevara. Värdet av dessa skogar består dels i att de är ett av de få kvarvarande stora sammanhängande naturskogsområdena i Europa, dels i att de till stor del är väglösa områden. Deras unika värden beror också på att de är relativt orörda och att de bildar ett stort sammanhängande funktionellt ekosystem.³

I en rapport om förekomsten av ur- och naturskog i Sverige, som Finansinspektionen och Naturvårdsverket har gjort, bedöms andelen naturskog utanför strikt skyddade områden uppgå till mellan 2,2 och 2,8 miljoner hektar skogsmark. Trots att omfattande inventeringar och karteringar har genomförts har dessa inte kunnat kartlägga alla naturskogar utanför strikt skyddade områden. Det finns därför områden med naturskog som är okända för myndigheterna.⁴ Detta kan leda till en hög risk för att dessa skogar utsätts för skogsförstörelse på grund av det nuvarande systemet med avverkningsanmälningar.

SSR ställer sig positiv till de förslag som föreslås om införande av anmälningsplikt inom dessa områden. Dock anser SSR att förlagen inte är tillräckliga för att uppnå det skydd som är nödvändigt. Förslaget att införa en anmälningsplikt för åtgärder behöver kompletteras med tydliga regelverk och för att urskogar skadas och ges ett effektivt skydd.

Sveriges kvarvarande urskogar behöver skyddas och bevaras, för att säkerställa att vi uppnår EU:s målsättningar i EU-strategier för skog och biologisk mångfald samt för att efterleva att Sverige leva upp EU:s förnybarhetsdirektiv och icke-försämrings krav i naturrestaureringslagen. SSR anser mot bakgrund av detta att det finns ett behov av att kvarvarande urskogar behöver skyddas genom tydlig lagreglering.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har fastslagit att en mycket stor andel fjällnära skog samt andra kontinuitetsskogar i nordvästra Sverige, i delar inom renskötselområdet, består av ur- och eller naturskog. Myndigheterna konstaterar att urskog i de allra flesta fall betraktas som en underkategori till naturskog. Dessa skogar har utöver höga naturvärden en central betydelse för renens välmående och möjligheten för urfolket samerna att utöva sitt traditionella näringsfång renskötsel. SSR vill tydligt poängtera vikten av att säkerställa att dessa kvarvarande skogar bevaras och skyddas. SSR anser att det finns starka skäl att

¹ <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-20222021202020192018/rapport-2022-12-sustainable-forests-in-depth-evaluation-2023-english-summary.pdf>

² Dnr SKS: 2023/3258 Dnr NV-02484-23. Urskogar och naturskogar – sammanställning av underlag och bedömning av arealer Kunskapsunderlag till Miljömålsberedningen

³ https://www.regeringen.se/contentassets/8010961a5b09433aa7de76d68d4ef8b8/starkt-aganderatt-flexibla-skyddsformer-och-naturvard-i-skogen-del-2-2-sou-2020_73.pdf

⁴ Dnr SKS: 2023/3258 Dnr NV-02484-23. Urskogar och naturskogar – sammanställning av underlag och bedömning av arealer Kunskapsunderlag till Miljömålsberedningen

avverkning inom dessa områden ska likställas med skogsförstörelse så som det kommer till uttryck i avskogningsförordningen.

Definition av urskog samt gammal skog

Det finns fortfarande i Sverige oskyddade skogar som faller under EU:s definition av urskog och gammal skog⁵. Den produktiva skogsmark som inte avverkats inom ramen för kalavverkningsmetoder finns främst kvar i norra Sverige, där omfattande kalavverkning började genomföras senare än i södra Sverige. Arealen som består av gammelskog är idag relativt liten och minskar till följd av avverkning. Detta har en stor negativ inverkan på de hotade arterna i skogslandskapet.

I promemorian under kap 4 saknas ett omnämnande av att urfolks traditionella näringar har pågått under lång tid inom dessa områden. Och att urfolks närvaro i urskog och eller gammal skog inte ska en negativ påverkan i bedömningen om ett område uppfyller kriterierna eller inte.

SSR delar de slutsatser som presenteras i promemorian att det krävs en tydligare definition om vad som avses med urskog respektive gammal skog. SSR vill dock poängtera att den definition som används i avskogsförordningen skall tillämpas fullt ut och att de kriterier som tas fram harmoniserar med definitionen. SSR anser dock att det bör övervägas om kriterierna ska införlivas i föreskrifter i stället för i Skogsstyrelsens allmänna råd.

Sámiid Riikkasearvi

Matti Blind Berg
Förbundsordförande

Jenny Wik Karlsson
Förbundsjurist

⁵ https://environment.ec.europa.eu/publications/guidelines-defining-mapping-monitoring-and-strictly-protecting-eu-primary-and-old-growth-forests_en